

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

КАФЕДРА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

Галузь знань 08 «Право»
Спеціальність 081 «Право»
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Право (поліцейські)»
Шифр за ОПП: ОК 23

Мова навчання: українська

Розробник:
Володимир ІГНАТЕНКО, доцент
кафедри цивільно-правових дисциплін
ДонДУВС, к.ю.н.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту ДонДУВС

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Завідувач кафедри

Ольга БОНДАРЕНКО

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
«Право» (поліцейські)
«27» серпня 2025 року

Гарант ОПП

Ольга КОВАЛЬОВА

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача

1. ВСТУП

1.1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Статус навчальної дисципліни:	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Рік підготовки:	2-й	-
Семестр:	3-й	-
Кількість кредитів ЄКТС / годин	3 / 90	
Модулів:	1	
Змістових модулів:	2	
Лекції:	2 години	-
Семінарські:	14 годин	-
Практичні:	14 годин	-
Самостійна робота:	60 годин	-
Індивідуальні завдання (курсова робота):	не передбачено	
Підсумковий семестровий контроль:	Залік	
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:	1:2	-

1.2 Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі права для реалізації завдань Національної поліції, здатних розв'язувати завдання у сфері екологічного права, формування знань у сфері екологічних правовідносин щодо приналежності, використання, відтворення природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища, прав та інтересів відповідних суб'єктів.

Завдання: засвоєння основних принципів дії екологічного законодавства; вивчення суб'єктного та об'єктного складу екологічних правовідносин; закріплення необхідних юридичних знань з метою вирішення конкретних питань практичної діяльності щодо захисту екологічних прав людини, забезпечення екологічного правопорядку.

1.3 Передумови для вивчення навчальної дисципліни: теорія держави та права, юридична логіка, конституційне право, історія держави та права України, інформаційні та комунікаційні технології, юридичне документознавство.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Результати навчання дисципліни	ПРН 3	ПРН 5	ПРН 6	ПРН 9	ПРН 13	ПРН 19	ПРН 20	ПРН 21	ПРН 22
Проводити збір в інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел екологічного права	+		+	+					
Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю у сфері екологічного права		+	+	+			+		
Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему у сфері екологічного права		+	+	+			+		
Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій у сфері екологічних правовідносин	+			+					
Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права у сфері екологічних правовідносин					+				
Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів у сфері екологічного права						+			+
Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки у сфері екологічного права	+		+	+			+		
Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку, зробленого у різних правових ситуаціях у сфері екологічного права								+	+
Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях у сфері екологічного права						+		+	+

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекції	семінарські	практичні	самостійна робота		лекції	семінарські	практичні	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1										
Змістовий модуль 1. Загальні положення екологічного права										
Тема 1. Загальна характеристика екологічного права України	9	2	2	-	5	-	-	-	-	-
Тема 2. Правова охорона земель в Україні	14	-	2	2	10	-	-	-	-	-
Тема 3. Правова охорона вод в Україні	11	-	2	2	7	-	-	-	-	-
Тема 4. Правова охорона лісів України	11	-	2	2	7					
Разом за модулем 1	45	2	8	6	29	-	-	-	-	-
Модуль 2										
Змістовий модуль 2. Спеціальні положення екологічного права										
Тема 5. Правова охорона тваринного світу в Україні	14	-	2	2	10	-	-	-	-	-
Тема 6. Правова охорона атмосферного повітря в Україні	9	-	-	2	7	-	-	-	-	-
Тема 7. Правова охорона надр в Україні	11	-	2	2	7	-	-	-	-	-
Тема 8. Правова охорона природно-заповідного фонду в Україні	11	-	2	2	7	-	-	-	-	-
Разом за модулем 2	45	-	6	8	31	-	-	-	-	-
Усього годин	90	2	14	14	60	-	-	-	-	-

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Загальні положення екологічного права

Тема 1. Загальна характеристика екологічного права України. Поняття та предмет екологічного права України. Метод правового регулювання екологічного права. Принципи екологічного права України. Система та джерела екологічного права України. Види об'єктів, що охороняються екологічним правом. Екологічні права та обов'язки громадян у системі об'єктів екологічного права.

Тема 2. Правова охорона земель в Україні. Земля як об'єкт правової охорони. Склад (категорії) земель України. Види прав на землю в Україні. Право власності на землю. Права та обов'язки власників земельних ділянок. Право користування земельною ділянкою. Види. Права та обов'язки землекористувачів. Плата за землю. Організаційно-правові заходи охорони земель. Відповідальність за порушення земельного законодавства.

Тема 3. Правова охорона вод в Україні. Поняття і склад водно фонду України. Водні об'єкти загальнодержавного значення. Водні об'єкти місцевого значення. Водокористування та його види. Основні права та обов'язки водокористувачів. Організаційно-правові заходи охорони вод. Відповідальність за порушення водного законодавства.

Тема 4. Правова охорона лісів України. Ліс як об'єкт правового регулювання, використання та охорони. Основні категорії лісів. Право власності на ліси та право користування лісами в Україні. Використання лісових ресурсів та його види. Правова охорона лісів. Відповідальність за порушення лісового законодавства.

Змістовий модуль 2. Спеціальні положення екологічного права

Тема 5. Правова охорона тваринного світу в Україні. Тваринний світ як об'єкт правової охорони і використання. Види використання об'єктів тваринного світу. Права та обов'язки користувачів об'єктами тваринного світу. Право на полювання: документи, способи. Правова охорона тваринного світу. Червона книга України. Відповідальність за порушення законодавства про тваринний світ.

Тема 6. Правова охорона атмосферного повітря в Україні. Види заходів охорони атмосферного повітря. Органи охорони атмосферного повітря. Повноваження органів охорони атмосферного повітря. Національні програми в сфері охорони атмосферного повітря. Міжнародні програми в сфері охорони атмосферного повітря. Сучасні проблеми в сфері охорони атмосферного повітря. Ймовірні шляхи подолання проблем в сфері охорони атмосферного повітря

Тема 7. Правова охорона надр в Україні. Надра як об'єкт правового

використання та охорони. Право користування надрами та його види. Підстави та порядок виникнення і припинення права користування надрами. Правова охорона надр. Відповідальність за порушення законодавства про охорону та використання надр.

Тема 8. Правова охорона природно-заповідного фонду в Україні. Природно-заповідний фонд як об'єкт правової охорони. Правові форми та види використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Види використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Правовий режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд.

5. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1 Методи навчання

Під час проведення навчальних занять можуть застосовуватися такі методи:

- словесні методи навчання;
- наочні методи навчання;
- практичні методи навчання;
- проблемно-пошукові методи навчання;
- активні методи навчання: моделювання ситуацій квазі професійної діяльності.

5.2 Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання роботи здобувачів/здобувачок вищої освіти здійснюється відповідно до загальноуніверситетської системи оцінювання знань.

Система передбачає:

для денної та заочної форм здобуття освіти

Підсумковий контроль – ЗАЛІК
Аудиторна робота – 80 балів
Самостійна робота – 20 балів
Залік
Усього за навчальну дисципліну (освітній компонент) – 100 балів

Для переводу оцінок у бали у разі підсумкового контролю у формі заліку необхідно користуватися формулою:

$$AP = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{MKO + KDO * 0,5 + KHO} * 16 =$$

- AP – результат аудиторної роботи;
- MKO – мінімальна кількість оцінок (1/3 (33 %) від кількості семінарських

занять/практичних занять, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни). Якщо МКО складає дробове число, то до розрахунку береться наступне ціле число;

- КДО – кількість «додаткових» оцінок – оцінок, що перевищують МКО;
- КНО – кількість невідпрацьованих «незадовільних» оцінок та невідпрацьованих пропущених занять.

Критерії оцінювання роботи на практичних заняттях (денна та заочна форми навчання)

Теоретична відповідь

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову літературу, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань у самостійній роботі;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний/здатна його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання.

Тест: правильне вирішення тесту оцінюється в 1 бал.

Задача: вважається вирішеною і оцінюється:

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, але не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти чи допустив незначні помилки;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти надав/надала відповіді не на всі поставлені в умовах питання, чи не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти, чи допустив значні помилки;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не правильно вирішив/вирішила задачу.

Реферативне повідомлення – оцінюється в 5 балів: 1 бал – належне оформлення реферативного повідомлення;

1 бал – глибока проробка теми (наявність достатньої кількості літературних джерел, наявність ґрунтовних висновків);

1 бал – теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;

2 бали – грамотна і аргументована презентація реферату.

Кожну оцінку викладач/викладачка має аргументовано мотивувати.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок
82-89	Добре	B	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками
75-81		C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок
67-74	Задовільно	D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків
60-66		E	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям
35-59	Незадовільно	FX	Кредит не зараховано. Здобувачу/здобувачці вищої освіти надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
1-34		F	Кредит не зараховано. Здобувач/здобувачка вищої освіти повинен/повинна повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни (модуля)

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові

1. Боднарчук О. Г. Екологічне право : навч. посіб. / О. Г. Боднарчук, О. І Боднарчук, П. Р. Левчук. Ун-т держ. фіскальної служби України. Ірпінь, 2021. 458 с.
2. Екологічне право України. Загальна частина : підручник / М. В. Краснова, Ю. А. Краснова. К.: ВПЦ "Київський університет", 2021. 190 с.
3. Екологічне право : підручник / А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, Є. П. Суєтнов та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2024. 1008 с.
4. Екологічне право: навчально-методичний посібник для студентів денної та заочної форми навчання / Демчук Т.І., Борденюк О.В., Шелудяков Р.С. Чернівці, 2021. 100 с.
5. Екологічне право України. Спеціальна та Особлива частини: підручник / Краснова М.В., Краснова Ю.А. Київ: НУБіП України, 2023. 278 с.

Додаткові

1. Краснова, Ю.А. Правове регулювання екологічного обліку в Україні : монографія / Ю. А. Краснова, Є. О. Щиглов ; ред. М. В. Краснова. К. : ЦП КОМПРИНТ, 2021. 257 с.
2. Природоресурсне право: програма та плани семінарських (практичних) занять для студентів усіх факультетів та форм навчання за спеціальністю 081 «Право» : навчально-методичний посібник / М. М. Заверюха, І. Є. Чумаченко, Л. А. Канівець та ін. ; Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 110 с.
3. Харитоновна Т. Є. Альтернативна енергетика: шляхи законодавчого стимулювання : колективна монографія / Харитоновна Т. Є., Григор'єва, Х. А., Платонова Є. О. та ін. Луцьк : Вежа-Друк, 2023. 520 с.
4. Ігнатенко В.В. Правовий сегмент використання природних ресурсів у господарській діяльності в умовах воєнних викликів. *Європейські перспективи*. 2025. № 2. С. 477-482.
5. Ігнатенко В.В. Деякі підходи до поняття екологічна безпека: теоретико-правовий аспект. *Наше право*. 2025. № 1. С. 461-466.
6. Рішення ЄСПЛ у справі «Дубецька та інші проти України» (Заява № 30499/03) Страсбург, 10.05.2011. Переклад офіційний. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_689#top
7. Рішення ЄСПЛ у справі «Гримковська проти України» (Заява № 38182/03) Страсбург, 21.10.2011. Переклад офіційний. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_729#top
8. Рішення ЄСПЛ у справі «Дземюк проти України» (Заява № 42488/02) Страсбург, 04.12.2014. Переклад офіційний. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a51#Text

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Основний Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р.

Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-41. Ст. 356.

3. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. Ст. 144.

4. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3. Ст. 27.

5. Кодекс України про надра: Закон України від 27.07.1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.

6. Лісовий кодекс України: Закон України від 21.01.1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 17. стор. 443. Ст. 99.

7. Водний кодекс України: Закон України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.

8. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 травня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 131.

9. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.

10. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.

11. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 19.04.2019 р. № 2697-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 16, стор. 8, стаття 70.

12. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 29, стор. 12, стаття 315.

13. Про зону надзвичайної екологічної ситуації: Закон України від 13.07.2000 р. № 1908-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 42. Ст. 348.

14. Конвенція про охорону біологічного різноманіття від 05.06.1992 р. *Офіційний вісник України*. 2007. № 22, стор. 229. Ст. 932.

15. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 34-35. стор. 1802. Ст. 458.

16. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 06.09.2022 № 2573-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 80, стор. 43, стаття 4809, код акта 114008/2022.

17. Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів: Закон України від 31.05.2007 р. № 1103-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 35. стор. 1137. Ст. 484.

18. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. Ст. 540.

19. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31, стор. 5, стаття 241.

20. Про пестициди і агрохімікати: Закон України від 02.03.1995 р. № 86/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 14. Ст. 91.

21. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 р. № 39/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 12. Ст. 81.

22. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 р. № 1550-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 23. Ст. 176.

23. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р.

№ 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. стор. 1509. Ст. 250.

24. Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 27.02.1991 р. № 791а-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 16. Ст. 198.

25. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 15. Ст. 73.

26. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 р. № 161-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 46. Ст. 280.

27. Про оцінку земель: Закон України від 11.12.2003 р. № 1378-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 15. Ст. 229.

28. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 349.

29. Про державний земельний кадастр: Закон України від 7.07.2011 р. № 3613-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 8, стор. 348. Ст. 61.

30. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13, № 13-14, № 15-16, № 17. стор. 556. Ст. 112.

31. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв): Закон України від 05.06.2003 р. № 899-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 38. Ст. 314.

32. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 45. Ст. 363.

33. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 29. Ст. 232.

34. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29.11.2001 р. № 2866-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 10. Ст. 78.

35. Про іпотеку: Закон України від 05.06.2003 р. № 898-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 38. Ст. 313.

36. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 898-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 282.

37. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.92 р. № 2456-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 34. Ст. 502.

38. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004 р. № 51. Ст. 553.

39. Гірничий закон України: Закон Верховної Ради України від 6 жовтня 1999 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 50. Ст. 433.

40. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10.92 р. № 2707-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 50. Ст. 678.

41. Про екологічну мережу України: Закон України від 24 червня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 45. стор. 1841. Ст. 502.

42. Про виключну (морську) економічну зону України: Закон України від 16 травня 1995 р. № 162. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 21. Ст. 152.

43. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 р. № 2456. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 34. Ст. 502.

44. Про мисливське господарство та полювання: Закон України від 22.02.2000 р. *Офіційний вісник України*. 2000. № 12. Ст. 442.

45. Про тваринний світ: Закон України від 13 грудня 2001 р. *Офіційний вісник України*. 2002. № 2. Ст. 47.

46. Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них: Закон України від 06.02.2003 р. № 486-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 15. Ст. 107.

47. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 8 липня 2011 р. № 3677 – VI. *Офіційний вісник України*. 2011. № 59. стор. 120. Ст. 2351.

48. Про Червону книгу України: Закон України від 07.02.2002 р. № 3055-III. *Офіційний вісник України*. 2002. № 10. стор. 135. Ст. 462.

49. Про питну воду та питне водопостачання: Закон України від 10 січня 2002 р., № 2918 –III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 16. Ст. 112.

50. Про державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.01.2015 р. № 18. *Офіційний вісник України*. 2015. № 8. стор. 12. Ст. 191.

51. Про затвердження Порядку інформаційної взаємодії між кадастрами та інформаційними системами: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.06.2013 р. № 483. *Офіційний вісник України*. 2013 р. № 53. стор. 26, Ст. 1934.

52. Про затвердження Методики визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства: Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища від 27.10.1997 р. № 171. *Офіційний вісник України*. 1998 р. № 18. стор. 109. Ст. 664.

53. Про порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.04.1993 р. № 284.

54. Про затвердження Порядку визначення втрат лісгосподарського виробництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.06.2023 р. № 588. *Офіційний вісник України*. 2023. № 59, стор. 154, стаття 3308, код акта 118847/2023.

55. Про затвердження Типового договору оренди землі: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2004 р. № 220. *Офіційний вісник України*. 2004. № 9. стор. 30. стаття 527.

56. Порядок державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 р. № 1127. *Офіційний вісник України*. 2016. № 2. стор. 721. Ст. 108.

57. Про затвердження Методики визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами: Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 15 вересня 2022 року № 366. *Офіційний вісник України*. 2022. № 89, стор. 126, стаття 5565, код акта 114760/2022

58. Про затвердження Порядку державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин: Постанова Кабінету Міністрів України від 31 січня 1995 р. № 75.

59. Про затвердження Переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення: Постанова Кабінету міністрів України від 12 грудня 1994 р. № 827.

60. Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих

речовин в атмосферне повітря: Наказ Міністерства енергетики та захисту довкілля України 28 квітня 2020 року № 277. *Офіційний вісник України*. 2020. № 37, стор. 100, стаття 1236, код акта 99078/2020.

61. Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.08.1992 р. № 459. *Урядовий кур'єр*. 1992. № 35. Про затвердження Правил використання диких тварин з метою отримання продуктів їх життєдіяльності: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 26.09.2011 р. № 337. *Офіційний вісник України*. 2011. № 81. стор. 85. Ст. 2992.

62. Про затвердження Інструкції про порядок сплати платежів за спеціальне використання диких тварин: Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України і Міністерства фінансів України від 09.04.1996 р. № 37/68.

63. Про затвердження Порядку справлення плати за спеціальне використання водних біоресурсів і розмірів плати за їх використання. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2020 р. № 125.

64. Про затвердження Інструкції про порядок здійснення штучного розведення, вирощування риби, інших водних живих ресурсів та їх використання в спеціальних товарних рибних господарствах: Наказ Державного комітету рибного господарства України від 15.01.2008 р. № 4. *Офіційний вісник України*. 2008. № 7. стор. 42. Ст. 184.

65. Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів: Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 20.07.2009 р. № 389. *Офіційний вісник України*. 2009 р. № 63. Ст. 128.

66. Про розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання): Постанова Кабінету Міністрів України від 07.11.12 р. № 1030. *Офіційний вісник України*. 2012. № 85. стор. 190. Ст. 3466.

67. Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, завданої порушенням законодавства про рибне господарство внаслідок незаконного добування (вилову), знищення або пошкодження водних біоресурсів, а також незаконного знищення чи погіршення середовища існування водних біоресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2023 р. № 1042. *Урядовий кур'єр*. від 06.10.2023 № 201.

68. Про затвердження Тимчасового порядок справляння плати за спеціальне використання диких тварин: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 січня 1996 р. № 123. *Урядовий кур'єр*. 1996.

69. Про затвердження Положення про правила проведення полювань, поводження із зброєю та порядок видачі ліцензій на добування мисливських тварин: Наказ Міністерства Аграрної політики та продовольства України від 17.10.2011 р. № 549. *Офіційний вісник України*. 2011. № 82. стор. 22. Ст. 3008.

70. Про затвердження Методики розрахунку збитків, заподіяних рибному господарству внаслідок порушень правил рибальства та охорони водних живих ресурсів: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 12.07.2004

р. № 248/273. *Офіційний вісник України*. 2004 р. № 46. стор. 114. Ст. 3075.

71. Про затвердження Методики розрахунку збитків, заподіяних рибному господарству внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 18.05.95 р. № 36.

72. Про затвердження правил рубок головного користування: Наказ Державного комітету лісового господарства України від 23.12.09 р. № 364. *Офіційний вісник України*. 2010. № 6. стор. 157. ст.276.

73. Про затвердження правил рубок головного користування в гірських лісах Карпат: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2008 р. № 929.

74. Про затвердження правил заготівлі живиці в лісах України: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1996 р. № 185.

75. Про затвердження Порядку заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань в лісах України: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 квітня 1996 р. № 449.

76. Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 липня 2008 р. № 665. *Офіційний вісник України*. 2008. № 56. стор. 30. Ст. 1868.

77. Про затвердження Порядку видачі дозволів на проведення робіт на землях водного фонду: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.07.2005 р. № 557. *Офіційний вісник України*. 2005. №28. стор. 42. Ст. 1631.

78. Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.98 р. № 2024. *Офіційний вісник України*. 1998. № 51. стор. 31.

79. Про затвердження Порядку здійснення любительського і спортивного рибальства: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.1998 р. № 1126. *Офіційний вісник України*. 1998 р. № 29. Ст. 1099.

Інформаційні ресурси

<https://osvita.dnuvs.ukr.education/md/course/view.php?id=443> – Дистанційний курс: ІТС «МІА: освіта»

<http://www.president.gov.ua/> – Офіс Президента України

<http://www.rada.gov.ua/> – Верховна Рада України

<http://www.kmu.gov.ua/> – Кабінет Міністрів України

<https://supreme.court.gov.ua/supreme/> – Верховний Суд

<http://www.minjust.gov.ua/> – Міністерство юстиції України

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Page/1> – Єдиний державний реєстр судових рішень

<https://menr.gov.ua/> – Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України

<https://www.dei.gov.ua/> – Державна екологічна інспекція України

<http://dazv.gov.ua/> – Державне агентство України з управління зоною відчуження

<http://www.geo.gov.ua/> – Державна служба геології та надр України

<https://www.davr.gov.ua/> – Державне агентство водних ресурсів України